

Fokus på bred kommunikation gennem året

Hjemmeside, podcasts, artikler, foredrag og Facebook. Arbejdsgruppen bag *Tag smitten ved hornene* tager mange kanaler i brug for at sprede det vigtige budskab om smittebeskyttelse på kvægbedriften.

Tag smitten ved hornene handler om at sætte smittebeskyttelse højt på dagsordenen hos både kvægbrugere og samarbejdspartnere. Fakta, nye undersøgelser og case-historier giver stof til eftertanke, som kan føre til direkte handling for bedre smittebeskyttelse på bedriften.

Smittebeskyttelse har mange facetter, og der er mange steder at tage fat. Arbejdsgruppen i *Tag smitten ved hornene* har sat sig for at sætte særligt fokus på at kommunikere fagligt om følgende:

- Procedurer for hvordan dyr, produkter, køretøjer og personer kommer ind på og ud af virksomheden (for-rum)
- Procedurer for anvendelse af udstyr (for eksempel klovbeskæringsbokse, dyrlægens udstyr, RYK's udstyr)
- Betingelser for flytning baseret på de involverede risici
- Betingelser for indførsel af dyr eller produkter på virksomheden
- Karantæne, isolation eller adskillelse af nyligt indførte eller syge dyr
- Et system til sikker bortskaffelse af døde dyr og andre animalske biprodukter

Hjælp budskabet ud

Vi håber, at I som virksomhed fortsat vil bakke op om indsatsen for en bedre smittebeskyttelse – med udgangspunkt i den rolle, I hver især spiller for kvægbrugerne. Og vi håber, at I, der færdes i kvægbesætningerne, vil tage den gode adfærd og budskaberne med jer.

På de næste sider har vi samlet en række gode eksempler på, hvordan *Tag smitten ved hornenes* indsatser kan læses, lyttes og opleves digitalt.

Venlig hilsen

Ida Storm, sektordirektør, Landbrug & Fødevarer Kvæg
Hans Peter Bay, direktør, VikingDanmark
Helle Slot, dyrlæge, Den Danske Dyrlægeforening
Peter Raundal, afdelingsleder, SEGES Innovation
Lars Kunstmann, dyrlæge, Huvepharma

Troels Løwig Larsen, CowVetConsult
Marianne Seekjær, Vibeke Fladkjær Nielsen, Lars Bach Poulsen, Søren Knudsen, Maria Falckesgaard Jørgensen, Maiken Lykke Eriksen – rådgivere i DLBR

Kvæg

Tag smitten ved hornene

Tag smitten ved hornene er et tværfagligt samarbejde, som udarbejder forskelligt materiale til kvægbruget med ønske om at sætte fokus på bedriftens smittebeskyttelse og forbedre sundheden i de danske kvægbesætninger.

NY HJEMMESIDE
[www.landbrugsinfo.dk/
tagsmittenvedhornene](http://www.landbrugsinfo.dk/tagsmittenvedhornene)

SEGES PODCAST

Din mark
LIGE NU

▶ Sådan får du mest ud af din gylle

I podcasten giver Maria Falkesgaard Jørgensen, Velas, gode råd til dig, der kører gylle omkring en kvægbedrift. Det handler om at være meget opmærksom for ikke at risikere at sprede smitte!

**KvægLytt nr. 9:
Kimtal i mælketank
og råmælk**

I denne udgave af KvægLytt sætter Line Fruergaard-Roed, dyrlæge hos VikingDanmark, fokus på at sikre god smittebeskyttelse for kalvene, hvor kimtallet i råmælken spiller en vigtig rolle.

WEB

Ny hjemmeside

I foråret 2024 så *Tag smitten ved hornenes* hjemmeside dagens lys. Her er det nemt at finde og læse flere artikler om smittebeskyttelse. Du kan med få klik finde både fakta, case-historier fra kvægbedrifter, som har taget smitten ved hornene og gjort nye tiltag for at beskytte deres besætning mod smitte, og mere info om indsatsen *Tag smitten ved hornene*.

SE MERE PÅ:

www.landbrugsinfo.dk/tagsmittenvedhornene

MØDER OG OPLÆG

På Kalvens Dag 2024 var der også smittebeskyttelse på dagsordenen. Betina Tvistholm, kvægfagdyrlæge i SEGES Innovation, kunne fortælle de fremmødte kalvepassere og branche-folk om de risici, man løber, når kalve afhentes fra malkebedriften – og hvordan man kan sikre sin bedrift meget bedre med enkle tiltag.

Efter en række interviews og køreture med chauffører kunne kvægfagdyrlæge Betina Tvistholm viderebringe et særligt godt råd, når det kommer til afhentning af kalve: Lad ikke vognmanden komme ind på bedriften, men udlevér i stedet dine kalve på en vogn uden for besætningsområdet.

Andre målgrupper har også haft mulighed for at høre mere om smittebeskyttelse: Blandt andet holdt dyrlæge Troels Løwig Larsen fra CowVetConsult indlæg for Danske Maskinstationsejere og Entreprenører om deres rolle i at opretholde en god smittebeskyttelse, ligesom Maiken Lykke Eriksen fra Agillix holdt møde om smittebeskyttelse med god tilslutning fra lokale landmænd.

På Kalvens Dag 2024 var der også smittebeskyttelse på dagsordenen.

SOCIALE MEDIER

Facebook

På Facebook har budskaberne om den vigtige smittebeskyttelse også spredt sig. Korte informative videoer, tips og links til artikler er delt via **Facebook-siden Kvæg**

FRA KVÆGNYT 8/24

10 trin til god smittebeskyttelse hos kalvene

God smittebeskyttelse er den billigste forsikring, du kan tegne på bedriften, særligt hos kalvene. Følg derfor disse 10 punkter og giv kalvene den bedste start på livet.

Alle på bedriften bør kende de gode rammer og rutiner for smittebeskyttelse. Tag derfor disse 10 punkter med på næste tavlemøde og få en snak om, hvor der særligt skal fokuseres på netop jeres bedrift.

De 10 punkter er formuleret af kvægbegrugsrådgiverne Vibeke Fladkjær Nielsen fra KvægXperten, Søren Knudsen fra Syddansk Kvæg og Lars Bach Poulsen fra Vestjysk. De er alle aktive i samarbejdet 'Tag smitten ved hornene', der ønsker at øge opmærksomheden på god smittebeskyttelse i kvægbruget.

VIL DU VIDE MERE: Vibeke Fladkjær Nielsen vf@kvxp.dk, Søren Knudsen smk@sd-k.dk, Lars Bach Poulsen lbp@vestjysk.dk

Hvis der ikke er styr på smittebeskyttelsen, og uheldet er ude, kan det have store økonomiske konsekvenser for bedriften.

Hold og plads:

1. Lav små hold

Hold med 4-6 kalve er optimalt. Jo flere kalve der er sammen, jo flere smitteveje. Og i små hold er det lettere at spotte en kalv med begyndende sygdom.

2. Behold de samme stabile hold

Med stabile hold udsættes kalvene for et minimum af nye bakterier og smitstoffer, som deres immunforsvar skal bekæmpe. Stabile hold giver desuden mindre stress og dermed kalve med et stærkere immunforsvar.

3. Flyt syge kalve straks

Syge kalve bør flyttes i sygeboks med ekstra opsyn og pleje straks. Det er vigtigt, at disse kalve bliver i dette hold, indtil de skal videre i produktionssystemet.

4. Flyt så lidt som muligt

Vær doven og lad være med at flytte kalvene uden grund. Så udsættes de ikke for et nyt miljø og nye smitstoffer.

5. Skab så meget plads som muligt

Jo mere plads, jo bedre. Så kort kan det siges i smittebeskyttelsessammenhæng. Lav fællesboksene så store som muligt. Skab plads til ekstra bokse, som står klar til paniksituationer. Og hav altid så meget plads, at der er tid til grundig vask og desinfektion mellem hvert hold.

6. Undgå dyr på foderbordet

Dyr bør ikke krydse foderbordet, da det altid vil udgøre en potentiel smitterisiko. Hvis det er umuligt at undgå, er det vigtigt at gøre grundigt rent bagefter.

Rutiner:

7. Håndter raske dyr før syge

– så minimeres risikoen for at slæbe smitte med rundt. Husk altid at skifte handsker mellem hver gruppe, også selv om handskerne ser rene ud, da bakterier og smitstoffer ikke kan ses.

8. Håndter yngste kalve først

Jo yngre en kalv er, jo mere sårbar er den. Har I kun raske dyr, er det derfor vigtigt altid at håndtere de mindste kalve først. Overvej også, om de mindste kalve er placeret det rigtige sted på bedriften. Er det let ofte at observere dem? Og holdes de væk fra vaskeplads, mødding og steder med megen trafik og dermed smitterisiko?

9. Giv hver afdeling sin egen kost

Husk, at redskaber og udstyr også kan flytte smitte. Derfor bør hver afdeling og aldersgruppe have egne redskaber og udstyr. Mærk det, så I ved, hvad der hører til hvor.

10. Etabler flere steder til støvlevask

Husk at medarbejderne kan være en væsentlig smitekilde. Og har I en ambition om, at medarbejderne skal komme rene rundt på bedriften, bør det være let at vaske støvler og måske endda skifte tøj. Overvej derfor, om det kan gavne bedriftens smittebeskyttelse at etablere flere steder til støvlevask.

FRA KVÆGNYT 8/24

De første fire uger er de farligste i kalvens liv

Bliv belønnet med en stærkere kalv og på sigt en bedre ko ved at bruge lidt ekstra tid på kalven de første fire uger.

Enhver kalvepasser bør vide det: De første fire uger er afgørende for kalvens liv. Det skyldes, at den portion antistoffer, kalven modtog med råmælken, bliver brugt op i løbet af de første fire uger. Samtidig er dens eget immunsystem kun langsomt under opbygning. Derfor er kalven yderst sårbar i denne periode, forklarer kvægrådgiver Marianne Seekjær fra Sagro.

"I de første fire uger er det ekstra vigtigt, at kalven ikke udsættes for et stort smittepres fra omgivelserne. God hygiejne er afgørende for at sikre god tilvækst og sundhed," fortæller hun.

Obs på mælkefodring i sommervarmen

Bakterier vokser særligt hurtigt i sommervarmen. Marianne Seekjær opfordrer derfor til at give hygiejnen og rutinerne omkring mælkefodring et ekstra tjek for at få kalvene godt igennem de første fire uger. Mælken skal hurtigt på køl, og der bør ikke gøres forskel på, om mælken er til mejeriet eller kalvene, mener hun.

"Hvis man bruger framalket mælk til kalvene, skal malkerutinerne have samme høje standard som ved den mælk, der leveres til mejeriet. Det gælder om at begrænse forurening af mælken mest muligt – også til kalvene," påpeger hun.

Læg altid mærke til tegn på begyndende sygdom omkring mælkefodringen. Foto: SEGES Innovation

Korrekt rengøring af mælkeskåle

1. Sæt i blød 6-12 timer (basisk sæbeopløsning)
2. Tjek dosering af sæben på etiketten
3. Vask med børste og rent vand
4. Sæt til afdrypning
5. Dyp de tørre skåle i desinfektionsmiddel
6. Tjek dosering og virkningstid for desinfektionsmidlet på etiketten
7. Sæt til tørre med bunden opad.

Mælketaxa og framalkningsspande rengøres, desinficeres og tjekkes for belægninger.

Fakta om mælkefodring

- Mælk uden låg bliver forurenet
- Samme handsker til to kalve er lige så skidt som ikke at bruge handsker
- Pasteurisering kræver 65 grader i 30 minutter
- Pasteurisering kompenserer ikke for dårlig hygiejne
- Antibiotikamælk øger risikoen for resistens hos kalvene

DEL ARTIKLEN

FRA KVÆGNYT 9/24

Højt kimtal i råmælk forhindrer kalvens optagelse af antistoffer

Bakterier og skidt er den rene gift for råmælksens gode effekt. Særligt udmalkning i malke­robot kan give udfordringer.

Kim­ta­let be­ty­der ikke kun noget i forhold til afregning fra mejeriet. Antallet af kim i råmælk er også afgørende for, hvilken effekt den nyfødte kalv har af den råmælk, den får tildelt.

Det fortæller fagdyrlæge Line Fruergaard-Roed fra VikingDanmark, der er aktiv i samarbejdet "Tag smitten ved hornene".

"Hvis der er kim i den råmælk, vi giver den nyfødte kalv, kan kimene binde antistofferne og samtidig nedsætte tarmens gennemtrængelighed for antistofferne. Så vi kan stå med råmælk af høj kvalitet og risikere, at kalven ikke optager nok fra tarmen til blodet," forklarer hun.

Malkerobotter er ikke lavet til framalkning

Line Fruergaard-Roed oplever særligt udfordringen på bedrifter med malke­robot. Da malke­robot­ten­nes kerneopgave langtfra er at framalke råmælk, er systemet indimellem ikke optimeret til dette.

"Jeg ser både systemer, hvor slangen til framalkning ikke er med i den daglige vask, og robotter, hvor framalkningsspan-

dene ikke er blevet vasket siden sidste framalkning. Det betyder, at spandene kan være blevet støvede, og måske har belægninger fra den fede råmælk fra sidste malkning siddet og været grobund for bakterier," fortæller dyrlægen.

Gennemgå din robot og få god råmælk

Line Fruergaard-Roed anbefaler derfor, at man gennemtænker løsninger i forhold til alle de procedurer, der ikke er med i malke­robot­ten­nes daglige vask.

"Tit er løsningen simpel. Det kan være, man har en lang flaskerenser hængende, eller at man skal have framalkningsspandene med i en daglig vaskerutine. Som udgangspunkt skal robotten være top-klar­gjort til, at råmælken kommer igennem systemet, alt bør være rent," lyder det fra Line Fruergaard-Roed.

Det kan også være en god ide at tage en snak med servicemontøren om, hvorvidt malke­robot­ten er optimalt indrettet til at lave framalkning af råmælk.

"Nogle gange udvikles der nye systemer, der er med til at gøre proceduren

På exitslangen fra en malke­robot til alt framalket mælk ses blandt andet størknet mælkefedt. En 'kimbombe', der forurener alt mælk, som kommer ud af slangen. Foto: Line Fruergaard-Roed.

mere robust og nemmere," opfordrer Line Fruergaard-Roed.

Ved konventionel malkning gælder det, at udstyr til framalkning af råmælk altid skal være rent, at der kommer låg på framalkningsspande straks, og at mælken hurtigt nedkøles, hvis den ikke skal bruges straks.

DEL ARTIKLEN

SE FILM
med god rengøring

FRA KVÆGNYT 10/24

Spild ikke tiden på klatvask

Bryd smittevejene effektivt

Vask og rengøring af kalvestalden kræver viden, systematik og grundighed for at bryde smittevejene effektivt. Få afgørende tips her.

Dyrlæge Line Fruergaard-Roed fra VikingDanmark er kommet på rigtig mange kvægbedrifter. Og med sin passion for smittebeskyttelse har hun bemærket en særlig tendens.

"Der bliver brugt helt uhyggelig lang tid på vask og rengøring. Men det er en opgave, der kræver både viden, grundighed og systematik, for at den yder en effektiv smittebeskyttelse, og rigtig mange begår desværre små fodfejl, der betyder, at de ikke får den effekt af deres arbejde, som de forventer," lyder erfaringen fra Line Fruergaard-Roed.

Derfor peger hun på tre vigtige forhold, som har afgørende betydning for effekten af rengøringsarbejdet i kalvestalden:

1 Flyt hytterne

"Jeg har desværre set mange flittige medarbejdere, der knokler med højtryksrensere lige ved siden af rækken med kalvebokse. Og det får mig til at tænke åh nej ... hvor er det ærgerligt! Det er ærgerligt for

PAS PÅ DIG SELV

Brug altid åndedrætsværn, handsker og sikkerhedsbriller, når du vasker.

- Øjenskader, åndedrætsbesvær og hudirritation kan være konsekvensen af de skrappe rengøringsmidler, hvis du ikke bruger værnemidler
- Salmonella Dublin, cryptosporidier og andre bakterier, vira og parasitter kan smitte mennesker.

de kalve, der står i en sky af smitstoffer, og det er ærgerligt for de medarbejdere, som risikerer at sprede smitte i stedet for at bryde smitteveje," fortæller Line Fruergaard-Roed.

Hun forklarer, at vanddråber, der dannes under højtryk, er så små, at de kan svæve mange meter med bakterier og virus i sig. Hvis de indåndes af dyr i nærheden, er det en direkte vej til smittespredning.

RÅD: Flyt inventaret til en vaskeplads med god afstand til dyr, hvis der bruges en højtryksrenser til at vaske med.

2 Brug sæbe

"Langt de fleste kvægbrugere vasker med sæbe, og det er super godt. Vask uden sæbe kan betyde, at den efterfølgende desinfektion er spild af tid, for desinfektionsmiddel nedbrydes af organisk materiale – altså skidt," fortæller Line Fruergaard-Roed.

SEGES Innovation har desuden lavet kimtalsmålinger, der viser, at overfladen på kalvebokse kun blev ren i 5 ud af 12 tilfælde efter vask med vand alene, mens den efter vask med vand og sæbe var fri for kim i 10 ud af 12 tilfælde. Desuden var mængden af kim i gennemsnit seks gange højere ved vask med vand alene, sammenlignet med vask med sæbe.

RÅD: Vask med en basisk sæbe. Gerne en, der skummer (alkalisk med tensider) og altså ikke den samme som til malkeanlægget. Brug ikke højere koncentration end anvist, det forbedrer ikke resultatet.

3 Kend detaljerne ved desinfektion

"Desinfektionsmiddel har for alvor vundet indpas på kvægbedrifterne. Men det er faktisk en lille smule kompliceret at bruge desinfektionsmiddel korrekt," fortæller Line Fruergaard-Roed.

Hun oplister derfor her, hvad man bør vide om desinfektionsmiddel.

HUSK:

- Hvis desinfektionsmidlet påføres en våd boksvæg, sker der en fortynding, og virkningen mindskes. Korrekt koncentration er meget vigtig.
- Overfladen er først desinficeret, når virkningstiden er overstået. Vær opmærksom på, at forskellige midler har forskellig virkningstid.
- Hvis desinfektionsmidlet fordamper i sommervarmen eller fryser på overfladen, mindskes virkningstiden og dermed effekten.

HVIS DU VIL VIDE MERE

Line Fruergaard-Roed, lif@vikingdanmark.dk

Hvis vask og desinfektion er udført korrekt, bliver den nyfødte kalv mødt af et smittefrit miljø.
Foto: VikingDanmark.

DEL ARTIKLEN

FRA KVÆGNYT NR 15/24

Eget set-up for klovbeskæring mindsker risiko for smitte

Ny klovbeskæringsboks har været en god investering på bedrift med 500 malkekøer.

Salmonella, B-streptokokker, stafylokokker. Ubudne gæster, man ikke vil have ind i sin stald. Smitte kan spredes på mange måder mellem kvægbesætninger, og et område, som kræver ekstra fokus, er når folk udefra kommer ind på gården med eget udstyr, der skal tæt på køerne. For Rasmus Gade, driftleder på Fåregård i Vestjylland med 500 malkekøer, blev netop besøg udefra et fokuspunkt i smittebeskyttelsen. Det har blandt andet ført til at gården har investeret i eget set-up til klovbeskæring i stedet for at invitere klovbeskæreren ind med egen boks.

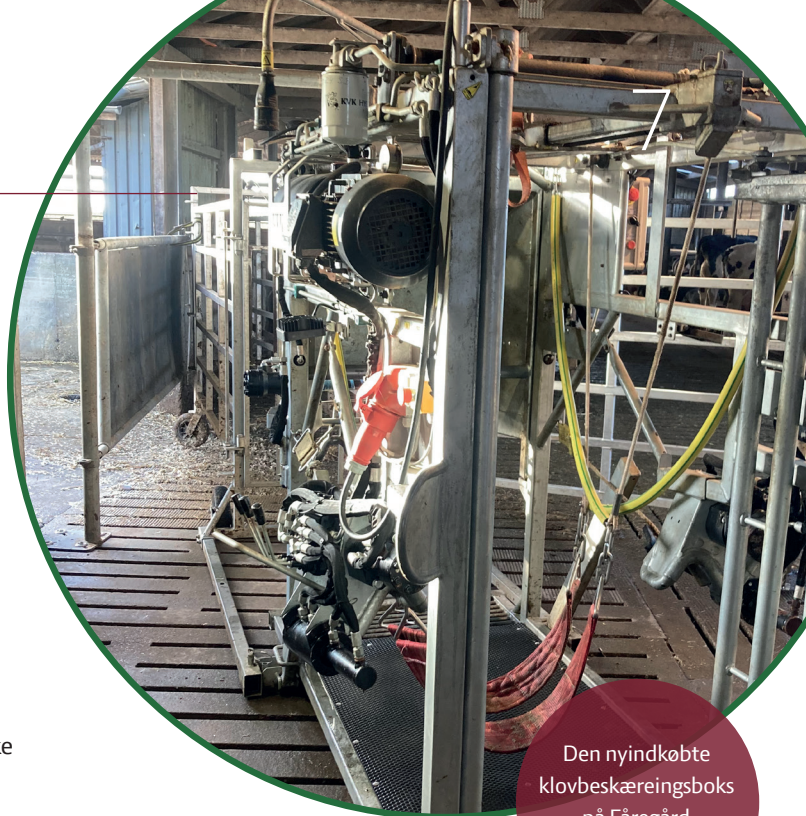
"På grund af flere salmonellaudbrud i Sønderjylland besluttede vi os for at fokusere på smittebeskyttelsen på vores bedrift," fortæller Rasmus Gade.

Styr på ricisi

Et luftfoto over ejendommen blev første redskab i deres indsats. Helt konkret satte de sig for at indtegne de ruter, som lastbiler kunne køre ind på gården. Og det blev hurtigt til mange, når for eksempel mælk, gylle og slagtekalve skal hentes.

"Og så var der klovbeskæreren. Han kom i bil og læssede sit grej af og kom helt tæt på vores køer. Hans udstyr var jo så rent, som han selv vurderede, at det burde være, men vi havde ingen chance for at kontrollere, om han tog smitte med ind fra andre gårde," siger Rasmus Gade og fortsætter:

"Den smitterisiko ville vi have væk. Så vi skabte vores eget set-up til klovbeskæring. Det skulle være helt up to date, det skal bare spil-

Den nyindkøbte klovbeskæringsboks på Fåregård.
Foto: Privat

le! Både i forhold til at være funktionelt og til at være sikkert som overhovedet muligt for både dyr og mennesker."

Mere ro i stalden

Anlægget er etableret med fangefold med plads til seks køer. Det ligger i forbindelse med opsamlingspladsen, hvor køerne i forvejen er vant til at være.

"Vi oplever, at der er mere ro omkring klovbeskæring nu. Selvom smittebeskyttelse var motivation for at lave anlægget, har vi fået en del sidegevinster med. Dyrene viser ikke tegn på stress over, at der kommer besøg af klovbeskæreren," siger Rasmus Gade og nævner også som sidegevinst, at boksen står til rådighed for gårdens personale. Hvis en ko trænger til klovbeskæring her og nu, så har de mulighed for at klare det uden ventetid.

"Det er en af de bedste investeringer, vi har gjort," siger Rasmus Gade om anlægget, der har kostet omkring 230.000 kroner at etablere.

DEL ARTIKLEN